

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAkatNI BOSHqARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSessorLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIqISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHqARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли	
GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna	
O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich	
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO‘LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev	
RAQAMLI XIZMATLARNING O‘ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O‘RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILİYATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich	
OTMNI MOLIYAVIY TA‘MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich	
TOG‘-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	298
Ro‘ziyeva Maftuna Yusufovna	
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO‘RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna	
METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o‘g‘li	
SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTUHLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHIYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHIYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHIYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHIYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abduxalikova Komila Abduxalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinova	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	825
Absamatov Asqar Ergashovich	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR	830
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
YAROQSIZ AVTOMOBIL SHINALARINI QAYTA ISHLASH USULLARI TAHLILI	839
Maxmonov Uktam Ashurovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI PROGNOZLASH METODLARI	845
Bozorova Madina Raxmat qizi	

HUDUDIY TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MEHMON UYLARINING ULUSHINI OSHIRISHNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	850
Dilbar Xasanovna Aslanova, Jasur Farxodovich Fattayev	
АНАЛИЗ РАЗРАБОТКИ ЖЕНСКИХ КОЛЛЕКЦИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СТИЛИСТИЧЕСКИХ И КОНСТРУКТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПЕТРО-МОДЫ.....	854
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI OSHIRISHNING ASOSIY MOLIYAVIY YO'NALISHLARINI BOSHQARISH MASALALARI.....	859
Daniyarov Quwatbay Dáwirxanovich, Turdimuratova Gulsanem Asqar qizi	
BUXORO SHAHRIDAGI PREZIDENT MAKTABINING MOLIYAVIY-IQTISODIY FAOLIYATI VA BOSHQARUV TIZIMINI TAHLIL ETISH.....	866
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING FOOD SECURITY AND ITS STRUCTURAL COMPOSITION.....	871
Mattiyev Sodiqjon Qodirovich	
ISSIQ-QURUQ IQLIM HUDUDLARIDA BINOLARNING ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DINAMIK QUYOSHDAN HIMOYALOVCHI TIZIMLARNING ARXITEKTURAVIY-INJENERLIK YECHIMLARI... ..	876
Ahmadov Tolibjon Akmalovich	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari tahlili.....	879
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
YASHIRIN IQTISODIYOT VA UNI RAQAMLI NAZORAT SHAROITIDA QISQARTIRISH USULLARI.....	887
Nargiza Muzafarovna Babaeva	

YASHIRIN IQTISODIYOT VA UNI RAQAMLI NAZORAT SHAROITIDA QISQARTIRISH USULLARI

Nargiza Muzafarovna Babaeva

Qo'qon davlat universiteti professori v.b.
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning shakllanish omillari, uning iqtisodiyotga salbiy ta'siri hamda raqamli nazorat vositalari orqali qisqartirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida 2020–2025-yillardagi statistik ma'lumotlar asosida yashirin iqtisodiyot ulushi, norasmiy bandlik, naqd pulsiz to'lovlar, soliq ma'murchiligining raqamlashtirilishi va elektron davlat xizmatlari dinamikasi o'rganilgan. Tahlillar natijasida raqamlashtirish darajasi ortgani sari yashirin iqtisodiyot ulushi kamayishi aniqlangan. Ayniqsa, onlayn nazorat-kassa mashinalari, elektron hisob-fakturalar, QR-kodli chek tizimi va elektron to'lov vositalari iqtisodiy faoliyatning shaffofligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilayotgani asoslab berilgan. Maqolada yashirin iqtisodiyot yuqori bo'lgan sohalar aniqlanib, uni qisqartirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: yashirin iqtisodiyot, raqamli nazorat, naqd pulsiz to'lovlar, norasmiy bandlik, soliq ma'murchiligi, elektron hisob-faktura, onlayn nazorat-kassa mashinalari, QR-kodli chek, elektron davlat xizmatlari, iqtisodiy shaffoflik, korrupsiya, legallashtirish.

Аннотация: В данной статье проанализированы факторы формирования теневой экономики в Узбекистане, её негативное влияние на экономику, а также возможности её сокращения посредством инструментов цифрового контроля. В ходе исследования на основе статистических данных за 2020-2025 годы были изучены динамика доли теневой экономики, неформальной занятости, безналичных платежей, цифровизации налогового администрирования и электронных государственных услуг. Результаты анализа показали, что по мере повышения уровня цифровизации доля теневой экономики сокращается. В частности, обосновано, что онлайн-кассовые аппараты, электронные счета-фактуры, система чеков с QR-кодом и электронные платёжные инструменты играют важную роль в повышении прозрачности экономической деятельности. В статье определены отрасли с высоким уровнем теневой экономики и разработаны практические предложения и рекомендации по её сокращению.

Ключевые слова: теневая экономика, цифровой контроль, безналичные платежи, неформальная занятость, налоговое администрирование, электронный счёт-фактура, онлайн-кассовые аппараты, чек с QR-кодом, электронные государственные услуги, экономическая прозрачность, коррупция, легализация.

Abstract: This article analyzes the factors contributing to the formation of the shadow economy in Uzbekistan, its negative impact on the economy, and the possibilities of reducing it through digital control tools. During the study, based on statistical data for 2020-2025, the dynamics of the shadow economy share, informal employment, cashless payments, digitalization of tax administration, and electronic public services were examined. The analysis showed that as the level of digitalization increases, the share of the shadow economy decreases. In particular, it is substantiated that online cash registers, electronic invoices, QR-code receipt systems, and electronic payment instruments play an important role in increasing the transparency of economic activity. The article identifies sectors with a high level of shadow economy and develops practical proposals and recommendations for its reduction.

Keywords: shadow economy, digital control, cashless payments, informal employment, tax administration, electronic invoice, online cash registers, QR-code receipt, electronic public services, economic transparency, corruption, legalization.

KIRISH

Yashirin iqtisodiyot bugungi kunda dunyo mamlakatlari oldida turgan eng murakkab iqtisodiy muammolardan biri hisoblanadi. U iqtisodiy faoliyatning davlat ro'yxatidan o'tmagan, rasmiy statistikalarda aks etmaydigan va ko'pincha soliqqa tortilmaydigan qismini o'z ichiga oladi. Bunday faoliyat tarkibiga norasmiy bandlik, noqonuniy tadbirkorlik, daromadlarni yashirish, soliq to'lashdan bo'yin tovlash, noqonuniy import-eksport operatsiyalari, naqd pul aylanmasining yuqori ulushi hamda korrupsion bitimlar kiradi [1]. Yashirin iqtisodiyotning mavjudligi davlat budjeti daromadlarining kamayishiga, sog'lom raqobat muhitining buzilishiga, investitsion jozibadorlikning pasayishiga va iqtisodiy siyosat samaradorligining susayishiga olib keladi.

Hozirgi sharoitda iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlari yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashishning muhim vositalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki elektron to'lovlar, onlayn nazorat-kassa mashinalari, elektron hisob-fakturalar, QR-kodli chek tizimi, elektron soliq hisobotlari va sun'iy intellekt asosidagi monitoring tizimlari iqtisodiy faoliyatning shaffofligini oshiradi hamda norasmiy operatsiyalarni qisqartirish imkonini beradi [2]. Shu sababli ko'plab davlatlarda, jumladan, O'zbekistonda ham raqamli nazorat tizimlarini keng joriy etish orqali yashirin iqtisodiyot ko'lamini kamaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Yashirin iqtisodiyotning shakllanishiga turli omillar ta'sir qiladi. Ular qatoriga yuqori soliq yuki, murakkab byurokratik tartib-taomillar, korrupsiya, davlat nazoratining sustligi, aholi daromadlarining pastligi, moliyaviy savodxonlikning yetarli emasligi va iqtisodiy faoliyatning katta qismi naqd pul shaklida amalga oshirilishi kiradi [3]. Ayniqsa, naqd pul aylanmasining yuqori darajada bo'lishi iqtisodiy operatsiyalarni yashirish, soliqlardan qochish va noqonuniy bitimlarni amalga oshirish uchun qulay sharoit yaratadi. Shu sababli naqd pulsiz hisob-kitoblarni kengaytirish va bank tizimining ommaviyligini oshirish yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida ham yashirin iqtisodiyot muammosi uzoq yillardan buyon mavjud bo'lib, ayniqsa qurilish, transport, chakana savdo, umumiy ovqatlanish va xizmat ko'rsatish sohalarida yuqori ulushga ega hisoblanadi. Ayrim tahlillarga ko'ra, transport xizmatlarida yashirin iqtisodiyot ulushi 35–50 foiz, qurilish sohasida 30–35 foiz, chakana savdo va umumiy ovqatlanish sohalarida esa 25–30 foiz atrofida shakllangan [4]. Mazkur holat ushbu sohalarida nazorat tizimini kuchaytirish, elektron monitoring vositalarini joriy qilish va iqtisodiy faoliyatni legallashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, soliq tizimining soddalashtirilishi, elektron davlat xizmatlarining kengaytirilishi, biznesni ro'yxatdan o'tkazish tartibining yengillashtirilishi, onlayn nazorat-kassa mashinalarining joriy etilishi va elektron hisob-fakturalar tizimining rivojlantirilishi ushbu yo'nalishdagi muhim qadamlar bo'ldi. Natijada yashirin iqtisodiyot ulushi 2020–2025-yillardagi 30–32 foizdan 2025-yilda 24–26 foizgacha kamaygani kuzatilmoqda [5]. Shu bilan birga, norasmiy bandlik ulushi 2020–2025-yillardagi 37–38 foizdan 2025-yilda 28–29 foizgacha qisqargan, naqd pulsiz to'lovlar ulushi esa 35 foizdan 78 foizgacha oshgan [6].

Bundan tashqari, soliq ma'murchiligining raqamlashtirilishi darajasi 2020–2025-yillardagi 50 foizdan 2025-yilda 88 foizgacha yetgan bo'lsa, elektron davlat xizmatlari ulushi 40 foizdan 85 foizgacha oshgan [7]. Bu esa raqamli nazorat vositalari yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirishda sezilarli natija berayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar iqtisodiy operatsiyalarning shaffofligini ta'minlash, noqonuniy moliyaviy oqimlarni kamaytirish va davlat nazoratini kuchaytirishga xizmat qilmoqda [8].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ham yashirin iqtisodiyot masalasiga alohida e'tibor qaratib, "yashirin iqtisodiyot"ga barham berilmas ekan, sog'lom raqobat va qulay investitsiya muhiti shakllanmasligini ta'kidlagan [9]. Shu bois yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashishda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, iqtisodiy faoliyatni legallashtirish va institutsional islohotlarni chuqurlashtirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashirin iqtisodiyot muammosi iqtisodiy nazariyada uzoq yillardan buyon tadqiq etib kelinayotgan murakkab va ko'p qirrali masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur hodisaning mohiyati, shakllanish omillari, iqtisodiyotga ta'siri va uni qisqartirish mexanizmlariga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar turli nazariy yondashuvlar asosida rivojlangan. Xususan, yashirin iqtisodiyotning kelib chiqishi va rivojlanishini tushuntirishda iqtisodiy, huquqiy, institutsional, statistik hamda sotsiologik yondashuvlardan foydalaniladi.

Yashirin iqtisodiyot tushunchasiga dastlabki ilmiy ta'riflardan biri P. Gutmann tomonidan berilgan bo'lib, u yashirin iqtisodiyotni rasmiy hisobga olinmaydigan va soliqqa tortilmaydigan iqtisodiy faoliyat sifatida izohlaydi [10]. Gutmann o'z tadqiqotlarida yashirin iqtisodiyot hajmini aniqlashda naqd pul aylanmasi usulidan foydalangan va iqtisodiyotdagi naqd pul ulushining ortishi yashirin iqtisodiyotning kengayib borayotganidan dalolat berishini ta'kidlagan.

Keyinchalik V. Tanzi yashirin iqtisodiyotning asosiy sabablari sifatida soliq yukining yuqoriligi, davlat tomonidan tartibga solishning murakkabligi va iqtisodiy subyektlarning soliqlardan qochishga bo'lgan intilishini ko'rsatgan [11]. Tanzi fikriga ko'ra, soliq stavkalari qanchalik yuqori va soliq tizimi qanchalik murakkab bo'lsa, iqtisodiy subyektlarning o'z faoliyatini yashirish ehtimoli shunchalik ortadi. Shu sababli u soliq yukini maqbullashtirish va soliq ma'murchiligini soddalashtirishni yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashning asosiy vositalaridan biri deb hisoblaydi.

F. Shnayder yashirin iqtisodiyot bo'yicha eng ko'p tadqiqot olib borgan olimlardan biri hisoblanadi. Uning

tadqiqotlarida yashirin iqtisodiyotning shakllanishiga soliq yuki, korrupsiya, davlat boshqaruvi sifati, ishsizlik, institutsional zaiflik va fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchi kabi omillar ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan [12]. Schneider tomonidan ishlab chiqilgan MIMIC modeli yashirin iqtisodiyot hajmini baholashda keng qo'llaniladi. Unga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda yashirin iqtisodiyot ulushi rivojlangan davlatlarga nisbatan yuqoriroq bo'lib, bunga iqtisodiy tizimning zaifligi, soliq ma'murchiligining sustligi va korrupsiya darajasining yuqoriligi sabab bo'ladi.

Frey va Pommerehne tadqiqotlarida esa yashirin iqtisodiyotning paydo bo'lishi faqat fiskal omillar bilan emas, balki davlat boshqaruvining sifati va jamiyatdagi institutsional ishonch darajasi bilan ham izohlanadi [13]. Ularning fikricha, fuqarolar davlatning soliqlardan tushgan mablag'larni samarali ishlatayotganiga ishonmasa yoki davlat organlariga nisbatan salbiy munosabatda bo'lsa, ular soliqlardan qochishga va iqtisodiy faoliyatni yashirishga moyil bo'ladi.

So'nggi yillarda yashirin iqtisodiyot masalasi raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq holda ham o'rganila boshlandi. Rozanova va Altynov raqamli yashirin iqtisodiyot tushunchasini ilmiy muomalaga kiritib, uni raqamli texnologiyalar asosida amalga oshiriladigan, rasmiy statistikada aks etmaydigan noqonuniy va norasmiy iqtisodiy faoliyat sifatida tavsiflaydi [2]. Ularning fikricha, elektron tijorat, kriptovalyutalar, noqonuniy onlayn xizmatlar, kiberfiribgarlik va noqonuniy elektron to'lov tizimlari yashirin iqtisodiyotning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda.

Rozanova va Altynovning ta'kidlashicha, raqamlashtirish bir tomondan yashirin iqtisodiyotning yangi ko'rinishlarini paydo qilayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan uni qisqartirish uchun samarali vositalarni ham yaratmoqda [2]. Jumladan, elektron to'lov tizimlari, onlayn nazorat-kassa mashinalari, bank tranzaksiyalarining monitoringi, QR-kodli chek tizimi va elektron hisob-fakturalar iqtisodiy faoliyatning shaffofligini oshiradi hamda noqonuniy operatsiyalarni aniqlash imkonini beradi.

Mahalliy olimlar orasida H. P. Abulqosimov va N. G. Muminov yashirin iqtisodiyotning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o'rgangan tadqiqotchilar qatoriga kiradi. Ular yashirin iqtisodiyotni davlat nazoratidan tashqarida qolayotgan iqtisodiy faoliyat sifatida baholab, uning asosiy shakllariga norasmiy bandlik, noqonuniy tadbirkorlik, daromadlarni yashirish va soliqlardan bo'yin tovlashni kiritadilar [1]. Ularning fikricha, yashirin iqtisodiyotning rivojlanishiga byurokratik to'siqlar, yuqori soliq yuklari, korrupsiya va davlat xizmatlarining sifatsizligi sabab bo'ladi.

S. B. Pirnafasov o'z tadqiqotlarida yashirin iqtisodiyotning hududiy xususiyatlari va uni qisqartirishning fiskal mexanizmlarini o'rgangan [3]. U yashirin iqtisodiyotga sabab bo'luvchi asosiy omillar sifatida yuqori transaksion xarajatlar, soliq yukining oshishi, naqd pul ulushining yuqoriligi va korrupsiyani ko'rsatadi. Muallifning fikricha, hududlarda iqtisodiy faoliyatni legallashtirish, elektron davlat xizmatlarini kengaytirish va soliq tizimini soddalashtirish orqali yashirin iqtisodiyot ko'lamini sezilarli darajada qisqartirish mumkin.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yashirin iqtisodiyotning shakllanishi ko'plab omillar bilan bog'liq bo'lib, uni qisqartirish uchun faqat jazolash choralarini kuchaytirish yetarli emas. Aksincha, iqtisodiyotni raqamlashtirish, soliq ma'murchiligini soddalashtirish, davlat xizmatlarini shaffof qilish, korrupsiyani kamaytirish va naqd pulsiz to'lovlarni kengaytirish kabi kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish talab etiladi. Ayniqsa, raqamli nazorat vositalari yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirishda zamonaviy va samarali mexanizm sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot 2020–2025-yillar uchun Davlat statistika qo'mitasi, Soliq qo'mitasi, Markaziy bank va xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari asosida olib borildi. Tahlilda vaqt qatorlari, solishtirma va korrelyatsion usullar qo'llanildi. Olingan natijalar statistik tahlil orqali qayta ishlanib, raqamlashtirish ko'rsatkichlari bilan yashirin iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlik baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazariy tahlillarni O'zbekistonning 2020–2025-yillardagi amaliy ko'rsatkichlari bilan bog'liq holda ko'rib chiqish yashirin iqtisodiyotning qisqarishida raqamlashtirish omili muhim rol o'ynayotganini ko'rsatadi. Davlat statistika qo'mitasi, Soliq qo'mitasi, Markaziy bank, Raqamli texnologiyalar vazirligi hamda xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari asosida olib borilgan tahlillar yashirin iqtisodiyot ko'lami, naqd pulsiz to'lovlar ulushi, norasmiy bandlik, soliq ma'murchiligi va elektron davlat xizmatlari ko'rsatkichlari o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi.

2020–2025-yillar davomida O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot ulushi sezilarli ravishda kamaygan. 2020-yilda yashirin iqtisodiyotning YaIMdagi ulushi 30–32 foiz atrofida baholangan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu

ko'rsatkich 24–26 foizgacha pasaygan. Bu esa besh yil davomida yashirin iqtisodiyot ulushi qariyb 6 foiz punktga kamayganini ko'rsatadi. Mazkur o'zgarishlarga soliq tizimini soddalashtirish, elektron hisob-fakturalarni joriy qilish, onlayn nazorat-kassa mashinalari sonining ko'payishi va naqd pulsiz to'lovlar hajmining oshishi sabab bo'lgan [5; 6; 7] (1-jadval).

1-jadval.

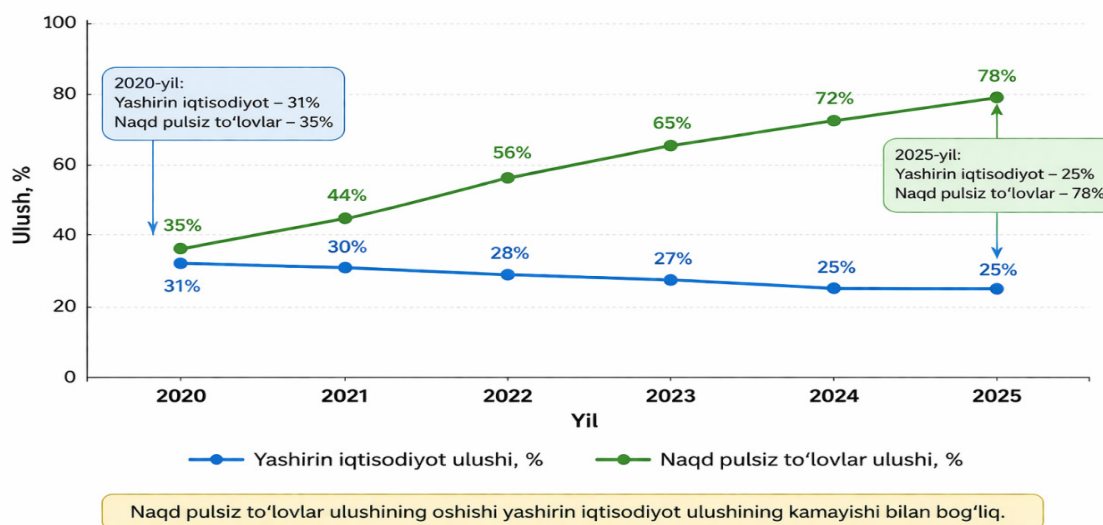
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot va raqamlashtirish ko'rsatkichlari dinamikasi¹

Ko'rsatkich	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Yashirin iqtisodiyot ulushi, %	31	30	28	27	25	25
Norasmiy bandlik ulushi, %	38	36	34	32	30	29
Naqd pulsiz to'lovlar ulushi, %	35	44	56	65	72	78
Soliq ma'murchiligi raqamlashtirilishi, %	50	59	68	76	83	88
Elektron davlat xizmatlari ulushi, %	40	52	61	70	79	85

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, naqd pulsiz to'lovlar ulushi 2020-yildagi 35 foizdan 2025-yilda 78 foizgacha oshgan. Bu aholining va tadbirkorlik subyektlarining bank kartalari, mobil ilovalar, QR-kodli to'lovlar va elektron hamyonlardan foydalanishi sezilarli ravishda kengayganini anglatadi. Ayniqsa, savdo va xizmat ko'rsatish sohaslarida terminallar sonining oshishi hamda bank ilovalarining ommalashuvi natijasida ko'plab operatsiyalar rasmiy moliyaviy tizimga kirib kelgan.

Naqd pulsiz to'lovlar hajmining ortishi bilan bir qatorda norasmiy bandlik darajasi ham pasayib borgan. Agar 2020-yilda norasmiy bandlik ulushi 38 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilda bu ko'rsatkich 29 foizgacha kamaygan. Bu holat ish beruvchilarning xodimlarni rasmiy ro'yxatdan o'tkazishi, elektron mehnat daftarchalari va soliq bazasining integratsiyalashuvi bilan bog'liq. Shu bilan birga, "Yagona milliy mehnat tizimi" platformasining joriy etilishi yashirin bandlikni qisqartirishda muhim rol o'ynadi (1-rasm).

1-rasm. Yashirin iqtisodiyot ulushi va naqd pulsiz to'lovlar ulushi o'rtasidagi bog'liqlik

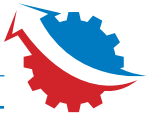
1-rasm. Yashirin iqtisodiyot ulushi va naqd pulsiz to'lovlar ulushi o'rtasidagi bog'liqlik²

Yashirin iqtisodiyotning qisqarishida onlayn nazorat-kassa mashinalari ham muhim ahamiyatga ega bo'ldi. 2020-yilda O'zbekistonda onlayn nazorat-kassa mashinalari soni 250 ming atrofida bo'lgan bo'lsa, 2025-yilda ularning soni 1 milliondan oshgan. Bu esa savdo va xizmat ko'rsatish sohasida amalga oshirilayotgan operatsiyalarning katta qismini real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini berdi. Natijada yashirilgan tushumlar va soliqlardan qochish holatlari qisqardi.

Mazkur dinamikadan ko'rinadiki, naqd pulsiz to'lovlar ulushi oshgani sari yashirin iqtisodiyot hajmi

1 O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi, Markaziy bank, Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

2 O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi, Markaziy bank va Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

qisqarmoqda. Bu iqtisodiy operatsiyalarning bank tizimi orqali o'tishi, moliyaviy oqimlarning kuzatilishi va soliqqa tortish bazasining kengayishi bilan izohlanadi.

Raqamli nazorat tizimlarining samaradorligini baholashda soliq tushumlari dinamikasi ham muhim ko'rsatkich hisoblanadi. 2020-yilda davlat budgetiga tushgan soliq tushumlari 112 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilda ushbu ko'rsatkich 210 trillion so'mdan oshgan. Albatta, bunda iqtisodiy o'sish va inflyatsiya omillari ham mavjud, biroq soliq bazasining kengayishi va yashirin iqtisodiyotning qisqarishi ham muhim rol o'ynagan (2-jadval).

2-jadval.

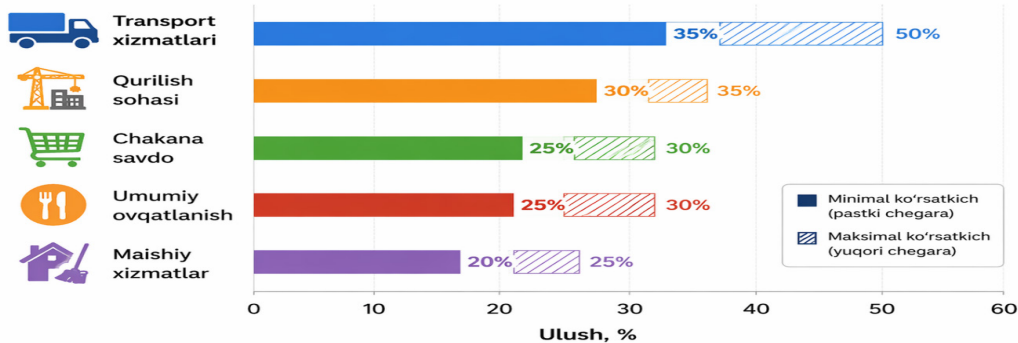
O'zbekistonda ayrim iqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasi³

Ko'rsatkich	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Soliq tushumlari, trln so'm	112	138	156	178	194	210
Onlayn nazorat-kassa mashinalari soni, ming dona	250	420	610	780	910	1000
Elektron hisob-fakturalar soni, mln dona	48	76	112	148	186	215
Elektron davlat xizmatlari soni	210	320	430	540	640	720
Bank kartalari orqali to'lovlar hajmi, trln so'm	95	145	220	295	360	420

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, elektron hisob-fakturalar sonining 48 milliondan 215 milliongacha oshishi iqtisodiy operatsiyalarni rasmiylashtirish darajasining keskin ortganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, elektron davlat xizmatlari sonining 210 tadan 720 taga yetishi davlat xizmatlaridan foydalanishda inson omilini kamaytirib, korrupsion holatlar va norasmiy to'lovlar qisqarishiga xizmat qilgan.

Biroq olib borilgan tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, yashirin iqtisodiyot hali ham ayrim sohalarda saqlanib qolmoqda. Xususan, qurilish, transport, umumiy ovqatlanish, bozor savdosi va ayrim xizmat ko'rsatish turlarida naqd pul aylanmasi yuqori bo'lib qolmoqda. Ayrim hududlarda kichik tadbirkorlik subyektlari hali ham daromadlarni to'liq deklaratsiya qilmayapti, xodimlarni norasmiy tarzda ishga jalb qilmoqda yoki faoliyatini to'liq ro'yxatdan o'tkazmayapti (2-rasm).

2-rasm. 2025-yilda ayrim sohalarda yashirin iqtisodiyot ulushi (foizda)

Izoh: Sektorlar bo'yicha yashirin iqtisodiyot ulushi diapazon ko'rinishida ko'rsatilgan. Minimal va maksimal qiymatlar mavjud tahlil va baholashlar asosida berilgan.

2-rasm. O'zbekiston iqtisodiyotining ayrim sohalarda 2025-yilda yashirin iqtisodiyot ulushi, foizda

Mazkur ko'rsatkichlar ayrim sohalarda hali ham yashirin iqtisodiyot darajasi yuqori ekanini ko'rsatadi. Shu sababli kelgusida aynan ushbu yo'nalishlarda raqamli nazorat vositalarini yanada kengaytirish, bank to'lovlarini rag'batlantirish va norasmiy bandlikka qarshi tizimli choralarni kuchaytirish zarur bo'ladi.

Umuman olganda, tahlil natijalari O'zbekistonda 2020–2025-yillar davomida iqtisodiyotni raqamlashtirish yashirin iqtisodiyot ko'lamini qisqartirishda muhim vosita bo'lganini ko'rsatadi. Ayniqsa, naqd pulsiz to'lovlar, elektron soliq ma'murchiligi, onlayn nazorat-kassa mashinalari, elektron davlat xizmatlari va mehnat bozorini raqamlashtirish tizimlari ushbu jarayonda eng samarali mexanizmlar sifatida namoyon bo'lmoqda.

3 O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi, Markaziy bank va Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Empirik tahlillar shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot ko'lamining qisqarishi iqtisodiyotning raqamlashtirilishi bilan bevosita bog'liq. Ayniqsa, naqd pulsiz to'lovlar hajmining ortishi, elektron davlat xizmatlari, onlayn nazorat-kassa mashinalari, elektron hisob-fakturalar va soliq ma'murchiligining raqamlashtirilishi yashirin iqtisodiyot ulushining pasayishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Tahlillarga ko'ra, 2020-yilda yashirin iqtisodiyot ulushi 30–32 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa, 2025-yilda ushbu ko'rsatkich 24–26 foizgacha kamaygan. Shu davrda naqd pulsiz to'lovlar ulushi 35 foizdan 78 foizgacha, elektron davlat xizmatlari ulushi esa 40 foizdan 85 foizgacha oshgan. Bu esa iqtisodiy faoliyatning shaffofligi kuchayib borayotganini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, yashirin iqtisodiyotning asosiy omillari sifatida yuqori soliq yuki, murakkab byurokratik tartib-taomillar, naqd pul aylanmasining yuqoriligi, korrupsiya, norasmiy bandlik va ayrim sohalarda davlat nazoratining sustligi namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, transport xizmatlari, qurilish, chakana savdo, umumiy ovqatlanish va maishiy xizmat ko'rsatish sohalarda yashirin iqtisodiyot darajasi yuqorilgicha qolmoqda. Ushbu sohalarda daromadlarni yashirish, xodimlarni norasmiy jalb qilish va soliqlardan bo'yin tovlash holatlari ko'proq uchraydi.

Shuningdek, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, raqamlashtirish barcha muammolarni avtomatik ravishda hal qilib yubormaydi. Agar iqtisodiy subyektlarda raqamli savodxonlik past bo'lsa, internet infratuzilmasi yetarli rivojlanmagan bo'lsa yoki bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari cheklangan bo'lsa, raqamli nazorat tizimlarining samaradorligi ham pasayadi. Shu sababli yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashishda nafaqat texnologik choralar, balki institutsional va ijtimoiy choralar ham muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi kunda O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotni qisqartirish borasida sezilarli imkoniyatlar mavjud bo'lib, ular quyidagilardan iborat:

Naqd pul aylanmasining yuqoriligi. Ayrim hududlar va sohalarda to'lovlar hanzugacha asosan naqd pul shaklida amalga oshirilmoqda. Bu esa kelgusida naqd pulsiz hisob-kitoblarni kengaytirish, moliyaviy tizim qamrovini oshirish va iqtisodiy operatsiyalar shaffofligini kuchaytirish uchun muhim zaxira hisoblanadi.

Norasmiy bandlikning mavjudligi. Qurilish, xizmat ko'rsatish va transport sohalarda ko'plab xodimlar mehnat shartnomasiz faoliyat yuritmoqda. Bu esa bandlikni rasmiylashtirish, mehnat bozorini tartibga solish va davlat budjetiga tushumlarni yanada oshirish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Soliq ma'murchiligi bilan bog'liq murakkabliklar. Ayrim kichik biznes subyektlari uchun hisobot topshirish, soliqlarni hisoblash va rasmiylashtirish jarayonlari hanzu murakkab hisoblanadi. Bu esa soliq tizimini yanada soddalashtirish va tadbirkorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish yo'nalishida islohotlarni davom ettirish zarurligini ko'rsatadi.

Raqamli savodxonlikning yetarli emasligi. Kichik tadbirkorlar va aholining ayrim qatlamlari elektron to'lovlar, elektron hisob-fakturalar va onlayn xizmatlardan foydalanish ko'nikmalariga yetarli darajada ega emas. Bu esa raqamli savodxonlikni oshirish, aholining bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish orqali iqtisodiy faollikni kengaytirish imkonini beradi.

Korrupsiya va norasmiy kelishuvlarning saqlanib qolayotgani. Ayrim hollarda iqtisodiy subyektlar rasmiy tartib-taomillardan ko'ra norasmiy usullarni afzal ko'rmoqda. Bu esa boshqaruv tizimlarini takomillashtirish, shaffoflikni oshirish va halol biznes muhitini yanada mustahkamlash uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagi imkoniyatlardan samarali foydalanish maqsadida quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'ladi:

Naqd pulsiz to'lovlarni yanada rag'batlantirish. Bank kartalari, mobil ilovalar, QR-kodli to'lovlar va elektron hamyonlardan foydalanishni kengaytirish, ayrim operatsiyalar uchun naqd pul cheklovlarini joriy qilish zarur.

Norasmiy bandlikka qarshi kurashni kuchaytirish. Mehnat shartnomalarini elektron shaklda rasmiylashtirish, "Yagona milliy mehnat tizimi" imkoniyatlarini kengaytirish va norasmiy ish beruvchilarga nisbatan javobgarlikni kuchaytirish kerak.

Soliq tizimini yanada soddalashtirish. Kichik biznes subyektlari uchun yagona elektron platforma orqali hisobot topshirish, soliq to'lash va ro'yxatdan o'tish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiq.

Onlayn nazorat-kassa mashinalari va elektron hisob-fakturalarni barcha hududlarda to'liq joriy etish. Ayniqsa, bozorlar, transport xizmatlari, umumiy ovqatlanish va maishiy xizmat ko'rsatish sohalarda ushbu tizimlardan foydalanishni majburiy qilish zarur.

Raqamli savodxonlikni oshirish. Tadbirkorlar, xodimlar va aholining turli qatlamlari uchun elektron to'lovlar, onlayn xizmatlar va soliq tizimidan foydalanish bo'yicha muntazam o'quv dasturlarini tashkil etish lozim.

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalaridan foydalanish. Soliqdan qochish, shubhali tranzaksiyalar va yashirin operatsiyalarni aniqlashda avtomatlashtirilgan monitoring tizimlarini keng joriy etish kerak.

Hududlar kesimida monitoring tizimini yo'lga qo'yish. Har bir hudud bo'yicha yashirin iqtisodiyot ulushi, norasmiy bandlik, naqd pul aylanmasi va soliq tushumlari ko'rsatkichlarini muntazam kuzatib borish zarur.

Xulosa qilib aytganda, yashirin iqtisodiyotga qarshi kurashishda raqamli nazorat tizimlari eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Biroq ushbu vositalar samarali ishlashi uchun soliq tizimi soddalashtirilishi, raqamli savodxonlik oshirilishi, korrupsiya kamaytirilishi va iqtisodiy faoliyatni legallashtirishga qaratilgan institutsional islohotlar chuqurlashtirilishi zarur. Davlat organlari, biznes subyektlari va aholi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish orqali O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot ulushini yanada qisqartirish va iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abulqosimov H.P., Muminov N.G. Xufyona iqtisodiyot. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2020.
2. Rozanova N.M., Altynov A.I. Tsifrovaya tenevaya ekonomika kak novaya realnost sovremennogo mira // Vestnik Instituta ekonomiki RAN. 2019. №5.
3. Pirnafasov S.B. Yashirin iqtisodiyot ko'lamini qisqartirish orqali mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirish // Raqamli iqtisodiyot ilmiy-elektron jurnali. 2025. №13.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari, 2025.
5. O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi ma'lumotlari, 2025.
6. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag'allikni qisqartirish vazirligi ma'lumotlari, 2025.
7. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari, 2025.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/doc-passport/-5030957>
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2020-yil 24-yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
10. Gutmann P. The Subterranean Economy // Financial Analysts Journal. 1977. Vol. 33. No. 6.
11. Tanzi V. The Underground Economy in the United States and Abroad. Lexington Books, 1982.
12. Schneider F. Shadow Economies Around the World: What Do We Really Know? // European Journal of Political Economy. 2005. Vol. 21. No. 3.
13. Frey B.S., Pommerehne W.W. The Hidden Economy: State and Prospects for Measurement // Review of Income and Wealth. 1984. Vol. 30. No. 1.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100